

AMATERASU – KULT BOGINJE SUNCA U JAPANSKOJ MITOLOGIJI

Boginja sunca Amaterasu zauzima središnje mesto u japanskom panteonu, zasnovanom na drevnoj japanskoj mitologiji, a očuvanom u religijskom sistemu poznatom pod nazivom šintoizam. To znači da je izvorno i originalno animističko verovanje u *kamije* ('duh', 'bog/boginja', verovanje okrenuto životu, suncu i prirodi), utkano u religijski sistem starih Japanaca, preko šinotizma ostalo prisutno do današnjih dana.

S obzirom na činjenicu da boginja sunca Amaterasu u isto vreme predstavlja božanskog pretka japanske carske dinastije, njen značaj je i društvene i političke prirode. Istorija šintoizma kao religije odražava se na istoriju Japana upravo preko negovanja kulta boginje sunca Amaterasu – zaštitnice i pramajke vrhovnog šintoističkog sveštenika, japanskog cara. Šintoizmu su, iz tog razloga, kroz istoriju neretko bili povereni na čuvanje japanska tradicija i nacionalni identitet, pa su pitanja vezana za boginju Amaterasu jedna od ključnih za razumevanje japanske kulture uopšte.

Za dublje shvatanje kulta boginje Amaterasu neophodno je na prvom mestu razmotriti pojmove kao što su *kami* i šintoizam, zatim izvore za njihovo proučavanje, njen značaj i položaj u japanskoj mitologiji, kao i značaj u političkoj i društvenoj istoriji Japana.

1. POJAM KAMIJA

Puno ime boginje Amaterasu jeste *Ama-terasu-oho-mi-kami* i moglo bi se prevesti kao 'Veliko uzvišeno božanstvo što sija na nebu' ('Heaven-Shining-Great-August-Deity' *Kojiki, Records of Ancient Matters* 1990: 46 i dalje). Iz njega se vidi da je reč o jednoj vrsti božanstva koja se u japanskom jeziku naziva *kami* (jap. *kami*). Međutim, pojam *kamija* nije lako prevesti zato što obuhvata i značenja kao što su 'duh', 'duša', 'sila' i slično. *Kami* je centralni pojam šintoizma, samim tim i japanske mitologije koja je njegov osnovni deo.

Mootori Norinaga (1730-1801), čuveni japanski naučnik i proučavalac japanske mitologije, definisao je *kamije* kao duhove i božanstva koji mogu biti u ljudima, pticama, životinjama, biljkama, okeanima, planinama i slično – u svemu za šta se veruje da poseduje posebnu snagu i božansku energiju. *Kami* može biti sve što se izdvaja, što se ističe, bilo po dobru ili po zlu i predstavlja

nešto ekstravagantno i misteriozno (Norinaga, Mootori. 1976. *Kojikiden*. Tokyo: Chikumashobo, str. 125; Prema: Matsumae 1993: 318).

Uzrok mnogoznačnosti reči *kami*, između ostalog, nalazimo u evolucijskom procesu pojma koji se razvijao zajedno sa usložnjavanjem japanske mitološke svesti, prvenstveno od animističkih sila do božanstava po čovečijem liku. Periodizacijom razvoja japanske mitološke svesti detaljno su se bavili Mišina Šohei (Mishina Shohei, v. Matsumae 1993: 324-325) i Macumae Takeši (Matsumae Takeshi, v. Matsumae 1993: 325-326 i dalje). Izvori sugerišu da je u daljoj istoriji reč *šinto* (jap. *shintō*) bila sinonim starijoj reči *kamunagahara*, koja je označavala *put bogova nezavistan od ljudi*. Ova činjenica ukazuje na to da su se *kamiji* doživljavali kao duhovi s kojima ljudi nisu bili mnogo povezani. Međutim, u vreme kada je šintoizam postao priznat kao religija, nastaje sve jača potreba za bogovima - zaštitnicima i/ili bogovima - precima čija bi osnovna svrha bila da osiguraju zaštitu i prosperitet klanova (jap. *uji*, izgov. *udi*) i njihovih voda.

S obzirom na to da je reč o izvorno animističkim predstavama, u njihovoj osnovi nalazi se ili naturalistički kult, kult obožavanja prirode, ili kult obožavanja predaka, koji podrazumeva nastanak duhova od duša umrlih. Suština je u tome što primitivna zajednica ta dva shvatanja najčešće objedinjuje. Ipak, uobičajeno je mišljenje da su stari Japanci, mnogo godina ranije, bili okrenuti kultu obožavanja prirode, a da su elementi obožavanja herojskih ili vladarskih predaka kasnije priključeni osnovnom religijskom konceptu.

Sa tim stavom ne slaže se istraživač japanskog folklora Janagita Kunio (Janagita Kunio), koji poreklo koncepta *kamija* vidi u deifikaciji mrtvih predaka, nalazeći potvrdu za svoju hipotezu u narodnom verovanju da duša umrlog gubi individualne karakteristike trideset i tri ili pedeset godina nakon smrti i postaje *kami*. Ti *kamiji* bi preko zime boravili na planinama, odakle bi se spuštali svakog proleća da pomognu potomcima štiteći im letinu, a posle žetve bi se opet vraćali na planinu. Janagita Kunio, takode, skreće pažnju na činjenicu da gotovo svugde postoje dva svetišta – jedno u samom selu i drugo na obližnjoj planini što, kako on smatra, ima veze sa promenom staništa bogova u različitim godišnjim dobima. Prema njemu, gornja, tj. planinska svetišta ujedno su bila i groblja ljudi iz lokalnih klanova. Međutim, onda se postavlja pitanje zašto su se u prošlosti carevi i carice sahranjivali van svetišta? Zbog toga se pretpostavlja da su svetišta na planinama, kao i ona na moru, zapravo, predstavljala 'nebeske merdevine', mesto ulaska ili silaska bogova sa neba (Prema: Matsumae 1993: 336).

Bez obzira na poreklo, od izvornih duhova *kamiji* su u kasnijem periodu organizovani u složeni hijerarhijski sistem i vremenom su, mada ne svi, antropomorfovani. Zbog specifičnosti japanskog jezika, ideogram kojim se obeležava reč *kami* može se u drugačijem kontekstu, po ugledu na kineski jezik, izgovarati i *šin*, pa je otuda nastao naziv šintoizma, religije vezane za obožavanje *kamija*. Karakteri za obeležavanje šintoizma stigli su iz Kine krajem VI veka i prvobitno su se koristili da označe razliku između izvornog obožavanja duhova prirode i predaka i novopridošlog budizma (do kraja VI veka mahajana budizam se učvršćuje na tlu Japana).

2. ŠINTOIZAM – RELIGIJA I MITOLOGIJA

Do dolaska budizma, u Japanu nije postojao poseban naziv koji bi odgovarao slobodnom narodnom sistemu verovanja i praksi. Kada se sredinom VI veka u Japanu pojavio sistematičniji i razradeniji religijski sistem – budizam, postavilo se pitanje opstanka originalnog animističkog verovanja. Drevna verovanja su, stoga, po ugledu na budizam organizovana u religijski sistem pod imenom šintoizam. Tada se nasuprot *puta Bude*¹ (budizam) oformio *put kamija*² (šintoizam ili šinto), kao naziv za staru religiju Japanaca.

Šinto, *put kamija*, tradicionalno datira od 660. godine pre nove ere, kada se veruje da počinje vladavina cara Đimmua, prvog legendarnog japanskog cara. Šintoizam uči da su Japan i Japanci stvoreni posebnom božanskom kreacijom i da su njihovi vladari direktni potomci boginje sunca Amaterasu. Smatra se da je šintoizam, po svojoj suštini, religiozna forma japanskog patriotizma, zato što je skoncentrisan na opstanak i razvoj carske loze koja je, po ovom učenju, sa neba poslata da upravlja japanskim narodom.

Zbog činjenice o poreklu carske porodice, koja po ovom verovanju potiče od boginje, a ne boga, šintoizam se svrstava među malobrojne religije s glavnim natprirodnim bićem u ženskom obliku. Ta osobenost ne čudi kad se zna da je u japanskoj šamanističkoj tradiciji uopšte, uloga žena značajna i da se njima pripisuju određene posebne sposobnosti (up. drevna carica Japana Himiko, žene-šamani sa Okinave i sl.).

Pored ovoga, specifičnost šintoizma jeste u isticanju ritualne čistoće pre nego etike. Zato su centralni obredi služili više ritualnom pročišćenju od nečistoća nego od greha. Takve nečistoće se na japanskom nazivaju *cumi* (jap. *tsumi*). Mada se donekle mogu podvesti pod hrišćanski pojam greha, razlikuju se od takvog shvatanja jer podrazumevaju nepoželjnu ili problematičnu pojavu nad kojom čovek nema kontrolu. Gotovo jednako nepoželjnim smatralo se i ubistvo i smrt izazvana bolešću, tj. sve ono što bi moglo da unese kaos u kosmički, ali i društveni poredak. S druge strane, posmatrajući sve stvari kao međusobno zavisne, stari Japanci su verovali da se nesreće i opasnosti, koje mogu biti izazvane pogrešnim delovanjem pojedinca ili zajednice, u potpunosti mogu sprečiti odgovarajućim magijskim ritualom.

U Japanu se i danas dodir sa mrtvima i smrću uopšte, smatra religijski nečistim, pa je obavezno ritualno pranje po povratku sa groblja ili posle bilo kakvog dodira sa umrlim³. Prema japanskoj mitologiji, boginja Amaterasu je rođena kada se Izanagi, po povratku iz sveta mrtvih (gde je išao da pronade svoju preminulu ženu Izanami – mit koji podseća na grčki mit o Orfeju i Euridici) – kupao u reci da bi sa sebe skinuo nečistoću smrti. Tom prilikom rođeni su mnogobrojni bogovi, na primer, iz svakog dela njegove odeće po jedan, a boginja Amaterasu je rođena iz njegovog levog oka. Zbog njenog izuzetnog sjaja, otac joj je dao ogrlicu od dragulja i poslao je na nebo da tamo vlada.

Između ostalog, kao i u srpskim narodnim verovanjima, u Japanu se i trudnoća i sve vezano za nju, pogotovu za sam porodaj, takode smatraju nečistim. Japanski mitovi ukazuju na običaj gradnje posebne kuće za porodaje, kao i na zabranu muškarcima da prisustvuju porodaju. Na primer, u jednom od mitova o Amaterasinim potomcima, ćerka morskog boga prilikom porodaja

160
pretvara se u čudovište, što njen muž (praunuk boginje Amaterasu a deda prvog legendarnog japanskog cara Đimmua) ipak krišom gleda, pokrećući time čitav niz posledica od kojih je najvažnija stvaranje neprijateljstva, ali i trajne veze između vode i zemlje.

Šintoističko shvaćanje čistote gotovo isključivo je vezano za ispravno odevanje, ishranu i govor pojedinca, zatim za njegov osećaj kolektivne odgovornosti i krivice. Osim privrženosti caru, a time, u stvari, boginji sunca Amaterasu, šintoizam nema jasno definisanih teoloških verovanja ili moralistički kod. Dakle, i moralnost i teologija su u osnovi shvatanja naturalistički.

3. IZVORI

Zajedno sa prodorom budizma i pismenosti, Japan se suočava sa potrebom da se dokaže kao legitimni član tadašnje međunarodne zajednice. Čuvene hronike Japana, Kodiki (*Kojiki*) i Nihonšoki (*Nihonshoki*)⁴, zabeležene su početkom osmog veka iz političkih potreba – kako bi se dokazao značaj Japana na međunarodnom planu i opravdala vlast dvora Jamato u samom Japanu. Klan sa imperijalnim ambicijama postigao je oba cilja tako što je za svog pretka izabrao boginju sunca Amaterasu i u hronikama celokupnu raznorodnu mitologiju prilagodio toj ideji. Te hronike predstavljaju glavne izvore za proučavanje japanske mitologije i rane japanske istorije, zbog čega su izuzetno značajne. One su ujedno i osnovne knjige šintoizma. Mitovi predstavljeni u ovom radu bazirani su na verzijama iz Kodikija, dok je za Nihonšoki karakteristično beleženje više različitih verzija istog mita.

Iako nećemo moći da se nastankom i strukturom navedenih hronika u ovom radu detaljno bavimo, ističemo činjenicu da one predstavljaju očigledan pokušaj legitimizovanja carske vlasti, ali da počivaju na mitovima koji su u narodu već postojali. Međutim, postoje i drugačija gledišta. Tako, na primer, istoričar književnosti Cuda Sokići (Tsuda Sokichi) smatra da su mitovi u navedenim hronikama namerno prepravljani kako bi služili ciljevima dvora Jamato. Prema njegovom mišljenju, vrhovna boginja sunca Amaterasu, Susanovo, kao uostalom i stvoriteljski par Izanagi i Izanami (centralne figure japanskog panteona) nisu bili obožavani među običnim svetom, već su proizvod svesnog napora da se formira centralistička politička ideologija (V. Matsumae 1993: 323). Takav stav danas, međutim, nije prihvaćen među naučnicima, između ostalog zbog postojanja sličnih mitova i u drugim delovima Azije i Polinezije, za koje se veruje da su mogli imati uticaja na ranu japansku mitologiju⁵. Osim toga, vrlo je mala mogućnost da je dvor Jamato u to vreme bio u stanju da predvidi toliko dalekosežne posledice svojih akcija.

Generalno je prihvaćeno da postoje dva ključna ciklusa koji se obrađuju u datim hronikama: jedan, vezan za mitove u kojima centralnu ulogu igra Amaterasu i koji je vezan za carsku dinastiju, tj. klan Jamato, i drugi, u kome je glavna figura Susanovo, koji se vezuje za oblast Izumo, odnosno klan Izumo. Moglo bi se reći da postoji i treći ciklus u kojem se navedena dva ciklusa hronološki preklapaju, ali po modelu podređenosti jednog u odnosu na drugi

– kult Amaterasu sistematično se postavlja kao nadređeni, iako se i kultu Susanova priznaje određena vlast i moć. Ovaj rad prevashodno se tiče mitova vezanih za Amaterasu i japansku carsku dinastiju.

4. AMATERASU – BOGINJA SVETLOSTI I IZUMITELJKA

Jedan od najvažnijih mitova vezanih za boginju Amaterasu jeste mit o njenom skrivanju u pećini – mit za koji se veruje da je izvorno potekao od ribolovaca iz okoline Isea (V. Matsumae 1993: 349).

Govori se o Amaterasi, inače trpeljivoj, koja se jako naljutila kada je Susanovo, njen mladi brat, jednom prilikom preterao u zlodelima. Tada se zatvorila u pećinu na nebu i zabravila vrata da niko nije mogao da ude. Zbog toga je zavladala tama i na nebu i na zemlji. Okupio se Savet *kamija* i, pozvavši među sobom najbolje stratege, osmislio kako da je na prevaru izvuku iz pećine. Napravili su veliko ogledalo i postavili ga sa drugim ponudama ispred ulaza pećine, a zatim učinili sve da izgleda kao da je napolju velika gozba. To je zbunilo boginju Amaterasu koja je napolju očekivala potpuni mrak, ne mogavši ni da zamisli razlog kakvom slavlju. Kada je upitala šta se slavi i kako je to moguće, rekli su joj da su našli drugu, još svetliju boginju i da zbog toga praznuju. Čuvši to, provirila je iz pećine, a drugi bogovi su joj spretno podmetnuli ogledalo u kojem je videla sopstveni odraz. Čim je zapanjena boginja Amaterasu izašla iz pećine da bolje pogleda, ugrabili su je i zabranili joj da se ikada više tako sakrije. Sa njom su na nebeski i zemaljski svet ponovo pali blagodarni zraci sunca.

Interesantno je da se za koncept *kamija* ne vezuje nužno i ideja besmrtnosti, ali se u slučaju boginje Amaterasu besmrtnost donekle podrazumeva, s obzirom na to da je ona boginja sunca, odnosno svetlosti. Verovatno je to jedan od razloga zbog kojih je boginja sunca smatrana najjačim mogućim ljudskim zaštitnikom.

Kult obožavanja sunca bio je rasprostranjen po celom arhipelagu, a veruje se da je tek kasnije, iz političkih potreba, priključen ideologizovanoj mitološkoj strukturi dvora Jamato. Tako su se, na primer, imena mnogih lokalnih bogova odnosila na sunce, a sem dinastičke carske porodice postojale su i druge koje su tvrdile da potiču ili da su šticecnici takvog božanstva (na pr. klanovi Izumo, Monobe, Ovari i Otomo) (v. Matsumae 1993: 346).

Ne zna se zašto je, niti se zna kada je za carskog pretka klana Jamato izabrana boginja sunca Amaterasu, izvorno obožavana u Iseu. Verovatno je prvobitni bog - zaštitnik klana Jamato bio bog Takamimusubi, čiji su mnogi oblici slavljenja sačuvani i kasnije. Prema šintoizmu, bog Takamimusubi odgovoran je za carev dug život i napredak i vezuje se za poljoprivredu i stvaranje.

O značaju hrane u osvit civilizacija nije potrebno posebno pisati. Mitologija uopšte naglašava religijsku važnost poljoprivrede, smeštajući njen nastanak u doba kada su živeli bogovi, a pokušaj imenovanja izumitelja prvih tehnoloških i privrednih dostignuća jeste tipična vrsta mitova ranih društava.

U japanskim hronikama ta dostignuća se uglavnom dodeljuju boginji Amaterasu. Tako se njoj pripisuje da je među prvima, ili čak prva, uživala u gledanju mladica pirinča, što je čest motiv u japanskoj književnosti.

U Japanu je obožavanje duha pirinča bilo važan deo šintoizma. Ono potiče iz perioda Jajoi (III vek p.n.e. – III vek n.e.), što se može videti po načinu gradnje i izgledu ranih hramova. Čuveni i najvažniji šintoistički hram koji se nalazi u Iseu, a posvećen je boginji sunca Amaterasu, sastoji se iz dva dela: jednog (Naiku) u kome se obožava boginja Amaterasu, i drugog (Geku) posvećenog bogu hrane Tojoukeu. Istoričari veruju da je glavni deo oba svetišta po obliku istovetan ambarima za pirinač iz perioda Jajoi. To svetište je poznato i po tome što se svakih dvadeset godina ruši i iznova gradi, dok hramovi nastali kasnije i pod uticajem budizma imaju trajni oblik. U hramu Naiku smešteno je ogledalo kojim je Amaterasu, prema predanju, izmamljena iz pećine. Njega je, kao odraz svoga duha (jap. *shintai*, izgov. *shintai*), zajedno sa drugim simbolima carskog dostojanstva, dala svom unuku kada je polazio na zemlju da uspostavi red i vlast.

Takođe se zaslugom boginje Amaterasu smatra i ljudsko poznavanje veštine tkanja svile. Prema mitovima, ona je podarila ljudima i sve ostalo što će gajiti i od čega će živeti. Slični primeri postoje i u kineskoj, ali i u brojnim drugim mitologijama. Kod nas, na primer, takva dostignuća u narodu često se vezuju za svetoga Savu.

5. SUDBINA KULTA BOGINJE AMATERASU KAO PRETKA JAPANSKOG CARA U NOVIJOJ ISTORIJI

Skromno predstavljeni mitološko-religijski razvoj, kao i priroda ovih mitova uzetih za sebe, pružaju nam sliku drevnih japanskih verovanja u kojima posebno mesto zauzima položaj boginje sunca Amaterasu. Moglo bi se reći da je ona središnja figura šintoističkog panteona, ali i jedna od glavnih figura u celokupnom toku istorije Japana. Budući da joj se pripisuje najviše značajnih dela, opravdan je njen izbor za vrhovno božanstvo panteona.

S druge strane, zahvaljujući značaju koji je pridavan boginji Amaterasu, legitimizovala se i centralna vlast cara. Kao što je vlast cara u Japanu povremeno dobijala na snazi, a povremeno opadala i bivala marginalizovana, tako se menjala i istorijska uloga šintoizma. Zbog toga je moguće reći da politička istorija Japana donekle predstavlja istoriju uticaja šintoizma i kulta boginje sunca.

Generalno gledano, vremenom su ustanovljene i načelno pomirene razlike između budizma i šintoizma. Iako su postojali i slučajevi preklapanja te dve religije⁶, uglavnom je prihvaćeno da su pitanja svakodnevnog života domen šintoizma, a pitanja vezana za smrt i posle smrti domen budizma. Takav stav ostao je prisutan do današnjih dana⁷.

Međutim, hronološki posmatrano, ipak bi se moglo reći da je u Japanu budizam s dolaskom šoguna postepeno odneo prevlast i potisnuo šintoizam sa pozicije vodeće i osnovne religije Japana sve do XVII veka, kada zahvaljujući režimu Tokugave ponovo polako oživljava⁸.

Nakon otvaranja Japana sredinom XIX veka, dolazi i do promena u religijskom osećanju Japanaca. Uz podršku države načelno je dozvoljena slobodna egzistencija i propagiranje religija. Ipak, u praksi se sve religije podređuju takozvanom državnom šintoizmu. Državni šintoizam je imao izražene političke implikacije jer je njegov osnovni moto bio vraćanje političke i svake druge moći u ruke cara (posle viševekovne uzurpacije od strane šoguna), a na osnovu shvatanja da je car Japana direktan naslednik glavne boginje japanskog izvornog panteona, boginje Amaterasu.

Dakle, u vreme reforme cara Meidija (1868. god. restauracija Meidi) vlada je iskoristila šintoizam upravo preko ideje o božansko-krvnoj vezi između carske dinastije i boginje Amaterasu, radi jačanja političke vlasti i ujedinjenja naroda. Kada je kasnije ukinuta autokratska ustanova *šintoističkog predstavnika iznad vlade* (kako je to reformom bilo propisano), specijalne privilegije šintoizma su opstale jer je bilo ustanovljeno da šintoizam nije religija već 'izraz poštovanja vlade i naroda prema precima' (Šantić 1961: 203). Tako je šintoizam od izvornog obožavanja duhova prirode, na neki način, zaista prešao u kult obožavanja predaka.

Pošto je šintoizam postao sastavni deo japanske vojske, posle Drugog svetskog rata, tačnije 1945. godine, američke okupacione snage zahtevale su slabljenje njegovog uticaja, što je prouzrokovalo javno poricanje božanskog porekla imperijalne dinastije cara Hirohitoa 1946. godine. Time se po prvi put u istoriji Japana odvaja država od državnog šintoizma i šintoizam se svrstava zajedno sa ostalim religijama. Tek od tada, svaki građanin Japana mogao je slobodno da odluči da li će biti šintoista ili ne, a šintoistički hramovi i svetilišta počeli su da se održavaju zahvaljujući pomoći vernika. Šinto danas ima na hiljade hramova i sveštenika (duhovnika), a među njima najvažniju ulogu ima pomenuti Veliki hram u Iseu, posvećen majci boginji Japana, Amaterasu. Većina Japanaca želi da bar jedanput u životu poseti taj hram.

Posle Drugog svetskog rata, građanin Japana može u isto vreme podjednako biti budista, konfučijanac i šintoista. Od približno 125 miliona Japanaca, šinotista je oko 85 miliona. Godine 1990. centar Keizai Koho iz Tokija procenio je broj šinto sledbenika u Japanu na 112.203.000, ali je među njima njih čak 76% sebe smatralo u isto vreme i budistima (Harc 2002: 7).

Danas, kao i ranije, postoje brojne šintoističke sekte. Neke od njih su primile slabije ili jače uticaje drugih religija, a neke insistiraju na izvornoj čistoti šintoizma. Međutim, u svima njima, boginja Amaterasu igra jednu od najbitnijih uloga koja se ogleda u spajanju dva osnovna originalna animistička kulta – kulta obožavanja prirode i kulta obožavanja predaka. Ona je u isto vreme i biće prirode, boginja svetlosti, *kami* u svom najizvornijem obliku, ali i daleki predek dinastičke linije (barem u mitologiji). Stoga nas ne čudi činjenica što, bez obzira na religijsko opredeljenje, Amaterasu i dalje predstavlja ime koje budi duboko poštovanje i religijsko osećanje Japanaca.

1 Jap. 仏道 /butsudou/, morfološki nastalo od 仏 /butsu/ „Buda“ i 道 /dou/ „put“.

2 Jap. 神道 /shintou/, morfološki nastalo od 神 /shin/ „kami“ i 道 /dou/ „put“.

- 3 Kod Srba postoji slično verovanje, a čišćenje od dodira sa svetom mrtvih najčešće se izvodi tako što se odmah po povratku sa groblja operu ruke, a u nekim selima se, na primer, „živi oganj” prebaci iz ruke u ruku. Više o tome v. u Trojanović (1990).
- 4 Ta hronika poznata je i pod imenom Nihongi (*Nihongi*).
- 5 Među najpoznatijim japanskim mitovima, svoje varijante u drugim kulturama imaju: mit o braku božanskog stvoriteljskog para Izanagi i Izanami (jugoistočna Azija), o radanju ostrva, Izanaminj smrti i odlasku u svet mrtvih (Polinezija), mit o svadi između Amaterasu i Susanova i njenom zatvaranju u nebesku pećinu (narod Mijao iz južne Kine), mit o unuku boginje sunca Hononinigiju kao prvom vladaru zemlje poslatom sa neba (Koreja), i drugi.
- 6 V. npr. sekta rjobu koja predstavlja pokušaj objedinjavanja ideja šintoizma i budizma, bodisatvi i kamija. Više o tim sektama vidi Ling (1998), posebno odrednice *rjobu* i *šingon*.
- 7 Uobičajeno je da se Japanci venčavaju u šintoističkom hramu, u kome slave i odrastanje deteta, ali se sahranjuju u skladu sa budističkim kanonima. (Up. *Japan, Profile of a Nation* 1994: 203). Više o položaju religija u Japanu vidi Šantić (1961), posebno deo *Religija*, str. 201-208 i Harc (2002).
- 8 Više o tome vidi Okakura (2002).

LITERATURA:

- Harc, P. R. 2002. *Šinto*. Beograd: Čigoja štampa.
- Japan, Profile of a Nation*. 1994. Tokyo: Kodansha International.
- Kojiki, Records of Ancient Matters*. 1990, trans. Basil Hall Chamberlain. Tokyo: Charles E. Tuttle Company.
- Ling, T. O. 1998. *Rečnik budizma, Vodič kroz misao i tradiciju*. Beograd: Geopoetika.
- Matsumae, T. 1993. Early Kami Worship. In *The Cambridge History of Japan, Ancient Japan*, volume I, chapter 6 (ed. Hall, J. W. et al.). Cambridge: Cambridge University Press, 317-358.
- Nihongi, Chronicles of Japan from the Earliest Times to A.D. 697*. 1985. trans. W.G. Aston. C.M.G. Tokyo: Charles E. Tuttle Company.
- Okakura, K. 2002. *Radanje Japana*. Beograd: Odin.
- Šantić, V. 1961. *Japan*. Beograd: Kultura.
- Trojanović, S. 1990. *Vatra u običajima i životu srpskog naroda*. Beograd: Prosveta.

SUMMARY

AMATERASU – THE CULT OF THE SUN GODDESS IN JAPANESE MYTHOLOGY

The Sun Goddess Amaterasu is the principal *kami* of the Shinto pantheon and, at the same time, ancestor of the imperial dynasty. Ancient Japanese animistic beliefs presupposed the existence of *Kami* ('god', 'spirit'), but later this original mythology was organized under the term 'Shinto' – a religion created in response to the new upcoming religion of Buddhism.

This paper deals with the concept of the Sun Goddess, the central figure of the Japanese mythology, who was accepted by the ruling dynasty as their god-ancestor and god-protector, most probably for political reasons, in order to ensure their historical dominance in the region. Therefore, we will demonstrate the meaning of the *kami* concept, and provide a short history of Shinto development and the place Amaterasu holds in Japanese religious as well as political and social life, in ancient and modern-day Japan.